

DAGENS NYHETER.

KULTURDEBATT | KOMMENTAR

En utskrift från Dagens Nyheter, 2024-03-05 12:53

Artikeln ursprungsadress: <https://www.dn.se/kultur/nils-funcke-ska-public-service-vara-oberoende-eller-en-del-av-totalforsvaret/>

Nils Funcke: Ska public service vara oberoende eller en del av totalförsvaret?

Publicerad 2024-03-01

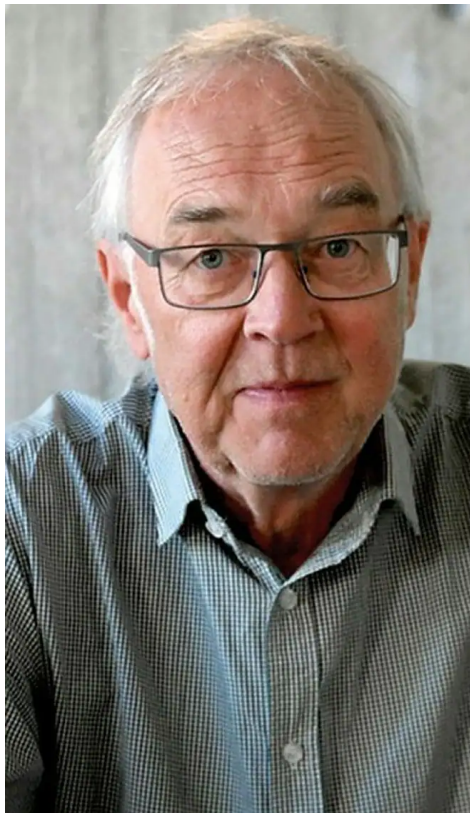

Foto: Janerik Henriksson/TT, Alexander Mahmoud

I regeringens direktiv till public service-utredningen understryks betydelsen av "självständighet och integritet", men samtidigt poängteras det säkerhetspolitiska läget. Det visar sig att regeringen inte har för avsikt att släppa på tyglarna, skriver Nils Funcke.

Slå ihop SVT, SR och UR. Det stärker public service självständighet, ett bolag sparar pengar. Nej, tre separata bolag är bäst för demokratin. Debatten har varit het på bland annat på [DN Debatt](#) och [DN Kultur](#).

Public service-utredningen under ledning av Göran Hägglund kommer inte att ta i frågan. Kommittén har i stället i uppdrag att föreslå en "ändamålsenlig" reglering och vad som ska ingå i "innehållsuppdraget" mellan 2026 och 2033. Kulturminister Parisa Liljestrand har sammanfattat uppdraget med att utredningen ska "hitta lösningar som långsiktigt värnar ett

oberoende public service och som säkerställer verksamhetens självständighet och integritet”.

Vackert så. Men regeringen har inte för avsikt att släppa på tyglarna. I stället väntar nya grimmor.

Kulturminister Parisa Liljestrand och Göran Hägglund, ordförande i kommittén Långsiktiga villkor för ett hållfast och oberoende public service. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024. Foto: Marko Säävälä

I direktiven till utredningen poängteras vikten av bolagens ”roll som tillhandahållare av saklig och opartisk nyhetsrapportering” vid ”kriser och oförutsedda händelser” och för samhällets förmåga att hantera ”otillbörlig informationspåverkan”. Det säkerhetspolitiska läget efter Rysslands invasion av Ukraina ”innebär att tillgången till information via public service ökar i betydelse”.

Mellan raderna framgår att public service-bolagen betraktas som en del av totalförsvaret, inte främst som självständiga publicistiska verksamheter. Och uppdraget till kommittén är inte att avreglera granskningsnämnden utan att ”lämna förslag på ökade möjligheter till granskning och sanktioner”.

Den självständighet som dagspressen ges genom tryckfrihetsförordningens regler om etableringsfrihet gäller inte för radio och tv. Kravet på sändningstillstånd, som i dag endast omfattar verksamheter som sänder i marknätet, vill regeringen ska gälla även omkring 70 radio- och tv-stationer som sänder via satellit.

Problemet är att yttrandefrihetsgrundlagen öppnar för att ett tillstånd får förenas med ”särskilda villkor”. Denna möjlighet är den verkliga probersten som döljs av diskussionen om bolagens organisation och av bomullslena formuleringar om oberoende.

Förslag om att grundlagssäkra public service-verksamheten är ett stickspår och en chimär så länge staten inte avsäger sig rätten att besluta om villkor eller att grundlagsstiftaren fräntas möjligheten att detaljreglera.

Ingetdera kommer att ske.

Utöver möjligheten att ställa villkor för verksamheterna öppnar yttrandefrihetsgrundlagen för att sändningstillstånd kan återkallas. En modern variant av Karl XIV Johans

indragningsmakt 1812–1845. Då kunde utgivningsbevis för en periodisk skrift dras in om skriften stört Sveriges relationer till vänligt sinnade nationer. I dag uttrycks det i lite andra termer i straffbestämmelserna om utlandsspioneri – ett brott som kan utgöra grund för återkallelse.

Även vid ”skärpt beredskap” vid krigsfara eller ”utomordentliga” förhållanden av krig utanför Sveriges gränser kan regeringen aktivera lydnadsbestämmelsen

Återkallelse för public service-företagens tillstånd kan endast ske om regeringen tar initiativ till en prövning. Eftersom SR och SVT utgör en del av totalförsvaret enligt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap kommer inte heller detta att ske.

Om Sverige hamnar i krig och regeringen beslutar om högsta beredskap ska SVT och SR fortsätta sin verksamhet som självständiga organisationer men ”lyda direkt under regeringen”. Även vid ”skärpt beredskap” vid krigsfara eller ”utomordentliga” förhållanden av krig utanför Sveriges gränser kan regeringen aktivera lydnadsbestämmelsen.

Till skillnad mot en radda kulturministrar har regeringens nationella säkerhetsrådgivare, Henrik Landerholm, varit föredömligt tydlig. När han som chef för Myndigheten för psykologiskt försvar intervjuades i Sveriges Radio förklarade han att vid höjd beredskap ska ”bland annat public servicebolagen lyda direkt under regeringen för att markera att alla offentligt finansierade och styrda verksamheter i vårt land ska bidra till krigsansträngningarna”.

Rosenbad i Stockholm. Foto: Roger Turesson

Styrning av public service-företagen kan, om regeringen inte är nöjd, ytterst flyttas till Rosenbad. Precis som gäller för de 340 myndigheter genom vilka regeringen styr landet i fred och krig.

Enligt radio och tv-lagen får myndigheten respektive regeringen endast besluta om ”programrelaterade villkor ... som

den sökande har godtagit”. Men att lydnadsbestämmelsen inte är förhandlingsbar har programföretagen fått erfara när de försökt bli kvitt den. Trots att de försäkrat att de vid höjd beredskap kommer att förmedla ”budskap från landets högsta ledning” bland annat genom att direktsända presskonferenser.

I stället har de mötts av beskedet att lydnadsbestämmelsen, som regeringen vill stadsfästa genom att upphöja till lag, måste övas.

Läs också:

[Nils Funcke: Nu införs de nya lagarna som begränsar yttrandefriheten](#)

Text

Nils Funcke

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt